

Da naša vas in naša mesta
bilà bi vseh krivic oteta,
naj sloga trdna, sloga zvesta
poveže delavca in kmeta!

SLOVENSKA VAS

GLASILO SLOVENSKE KMEČKE IN DELAVSKE POLITIKE.

Kmet bodi svoj!
Na svoji zemlji, v svojem domu,
v svoji vasi,
koderkoli slišijo se tvoji glasi,
odločaj sam:
takrat nastanejo ti boljši časi!

LETO I.

Izhaja dvakrat na mesec. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Trnovski pristan 14/I. Rokopisov ne vračamo. Naročnina za en mesec din 2.—, za četrt leta din 5.—, za pol leta din 10.—, za vse leto din 20.—, za inozemstvo letno 1.— dolar. Oglasi se sprejemajo. Čekovni račun št. 17.498.

ŠTEV. 2.

Dr. Rudolf Dobovišek,

Slovenska vas — temelj naroda

Znano je, da je že od dni našega narodnega prebujenja bila slovenska vas tista, ki je slovensko zavest najbolj gojila, pospeševala in, kadar je bilo to potrebno, tudi pogumno branila. Ne trdimo preveč, če ugotovimo, da slovenskega naroda že zdavnaj ne bi bilo, če ne bi bilo slovenske zavesti naših kmetov in odpornosti slovenske vasi. Mnogi kmečki sinovi — izobraženci so se odtujili slovenstvu in izdali narodno izročilo, čim so prišli iz območja slovenske vasi; toda slovenski kmet ni nikoli zatajil svojega rodu in svoje narodnosti.

Kmet tvori večino slovenskega ljudstva in zato po pravici lahko trdimo, da je temelj slovenskega naroda. Zato mora tudi postati nosilec ljudske volje v državi in vseh javnih ustanov.

Tudi drugi najmočnejši stan — delavstvo — je izšel iz slovenske vasi. Zapustiti je moral svoj rodni kraj in iti po svetu v tvornice in rudnike ali pa se izučiti obrti, ker slovenska vas ni mogla prehraniti vseh svojih otrok. Kljub temu pa mora slovenskega delavca in obrtnika še vedno vezati ljubezen do slovenske vasi in pa zavest, da je njihova usoda tesno zvezana z usodo slovenskih kmetov. Trdna zaveznika morata ostati v boju proti vsem izkoriščevalcem, ki jima kratijo človeške in državljanske pravice.

Slovenska vas pa je tudi zibelka našega izobraženstva, ki naj se zaveda, da ga je izredila in v šole pošiljala slovenska kmečka mati, da so njegovi starši, bratje in sestre morali od ranega jutra do poznega večera garati na gruntu, da so ga lahko vzdrževali in šolali. Zato je dolžnost naših izobražencev, da podpro prizadevanja slovenskih kmetov in delavcev, ki s svojim delom vzdržujejo vso slovensko družbo.

Sleherni stan se mora zavedati, da danes ne bi bilo take stiske na vseh koncih in krajih našega narodnega življenja, če bi bil temelj slovenskega naroda — slovenska vas — tako močan, kakor bi po svoji številčni in duhovni moči moral biti. Ker je ta temelj omajan zaradi stoletnega izkoriščanja in zapostavljanja, hirajo danes tudi drugi stanovi: delavci, obrtniki, trgovci, uradništvo in ostalo slovensko izobraženstvo. Zato je ena prvih dolžnosti vseh zavednih Slovencev, najsi pripadajo temu ali drugemu stanu, da se nam pridružijo in nas vsak po svojih močeh podpro v naših prizadevanjih, da pride slovenski kmet do svojih človeških in državljskih pravic. Kadar se to zgodi, se prav lahko ubranimo izkoriščevalcev in uničevalcev slovenskih narodnih, državljskih, socialnih in kulturnih pravic.

Slovenska vas, matica vsega

Kmečka demokracija

Jedro in osnova kmečke demokracije je pravica, svoboda, mir in človečnost.

Kmečki človek, ki živi na svoji zemlji od zibelke do groba, pozna prav dobro svojo okolico in vse svoje sosede, kmete, kmečke delavce, obrtnike in vse ostale. V svoji duši presoja vse, kar se okrog njega dogaja.

Če gledam vse te ljudi okoli sebe, potem prav lahko trdim, da je naš kmečki človek po večini delaven in pošten. Že po naravi je za pravico, svobodo, mir in človečnost. V mali stiski in hudi nesreči priskoči vsak kmetu na pomoč in tako z dejanjem pokaže ljubezen do bližnjega. Tudi industrijskemu delavcu, ki ga prežene brezposelnost iz mesta, so na kmetih vedno odprta vrata. To smo videli zadnja leta, ko je brezposelnost bila zelo velika in se je na tisoče brezposelnih delavcev zateklo h kmetom, kjer so se preživljali in dobili streho ter delili usodo skupno s kmeti, kakor je pač naneslo.

In vendar se s tem poštenim in delavnim kmetom ne ravna tako, kakor bi bilo treba. Kadar se pogovarjam z ljudmi, ki prihajajo iz kateregakoli urada ali iz mesta,

našega naroda, postani močan in odporen temelj kmečke in delavske demokracije, v kateri najde zaslužen kos kruha vsak, kdor pošteno misli in dela.

mi skoraj vsakdo tarna, da danes ni več pravice za kmečko ljudstvo. Vse je prepovedano in vse je tako narejeno, da smo na svetu samo še zato, da plačujemo velike davke in delamo dan in noč, da preredit tiste, ki nas tlačijo. Sami včasih živimo ob ovsnem kruhu in vodi. Vidim, da se ljudje po kmetih tudi zelo boje nove vojne in mislim, da ta bojazen ni neupravičena; saj vidimo, da se z nami vred vse države mrzlično oborožujejo. Kmetje se boje, da nam prihodnja vojna uniči in pohabi še več ljudi, kakor nam jih je prejšnja. Zato smo kmetje proti vojniam, ki ne uničujejo samo naše zemlje in našega premoženja, ampak tudi naše zdravje in življenje. Vse to kmet že naprej vidi in čuti in nič čudnega ni, če išče izhoda.

Ta izhod je kmečka demokracija. Zadnje državnozbornske volitve 1935. leta so pokazale, da kmet prav dobro ve, kaj se godi okrog njega. Zato se je v množicah pridružil osnovnim naukom kmečke demokracije in zanje šel v volilni boj: za svobodo, pravico, mir in človečnost!

„Slovensko vas“ smo ustanovili z namenom, da razvija in brani ta načela kmečke demokracije. Zberimo se okrog nje vsi, ki smo za svobodo, pravico, mir in človečnost. Dopisujemo vanjo, podpirajmo jo in vedimo, da je naša, čeprav je skromna po obsegu.

Jevšnik France, kmetovalec.

Mrik: Bistvo hrvatskega vprašanja in Slovenci

I.

V nešteti razgovorih in pomenkih tako z našimi somišljeniki kakor zlasti s pripadniki drugih političnih naziranj moram vedno znova razlagati bistvo hrvatskega vprašanja, zahteve dr. Vlad-Mačka in način, kako si zamišlja rešitev tega najvažnejšega notranjopolitičnega vprašanja Jugoslavije kmečko-demokratska koalicija, katere sestavni del je naše slovensko kmečko-delavsko gibanje.

Ob petomajskih volitvah smo morali dan za dnevom slišati iz vrst tedanjih oblastnikov in njihovih priganjačev, da nihče ne ve, kaj hočejo Hrvatje in da dr. Maček trdovratno molči in ne pove,

kakšne so njegove zahteve. Tudi danes, ko so razmere glede cenzure vsaj nekoliko blažje, slišimo od nasprotnikov, posebno iz vrst

JNS, še zmerom iste očitke in ista vprašanja.

Prav slovenski voditelji JNS, ki obstajajo iz odpadnikov bivše samostojno-demokratske in slov. kmečke stranke, morajo imeti zelo kratek spomin, ko danes ne vedo več ali nočejo vedeti, da so

Somišljenikom!

Vse tiste, ki lista ne mislijo naročiti, prosimo, da nam drugo številko takoj vrnejo, da jih črtamo iz seznama naročnikov. Ostale pa prosimo, naj nam naročnino takoj nakažejo po priloženi položnici. Skrbite, da bo prihajal list v sleherno slovensko vasico; zato nabirajte naročnike in zbirajte za tiskovni sklad. Ne dajte se begati od ljudi, ki so nam z lahkomišelnim ravnanjem uničili „Slovensko zemljo“ in ki bi se zdaj pod geslom neke „složnosti“ radi spet vrnili v kmečko politiko. Vodstvo kmečkega gibanja imej v rokah slovenski kmet sam, a ne, da je samo igrača v rokah ljudi, ki so še včeraj nastopali proti kmečki politiki kot vodilni. Vse podrobnosti zveste v našem uredništvu, kjer se za gotovo zglasite, kadar Vas pot naneše v Ljubljano.

1. avgusta 1928. v prostorih hrvatskega sabora v Zagrebu glasovali kot člani kmečko-demokratske koalicije skupno s Svetozarjem Pribičevićem in dr. Vladimirjem Mačkom za znano resolucijo, v kateri so med drugim ugotavljali, da je v ljudski zavesti po dogodkih v belgrajski zbornici (umor hrvatskih narodnih voditeljev) uničena dotedanja unitaristična ureditev države in da se bo kmečko-demokratska koalicija najodločnejše bojevala za novo državno ureditev. — Najbrž so tudi že pozabili, s kakim navdušenjem so 23. avgusta 1928. glasovali za resolucijo kmečko-demokratske koalicije, ki je bila sprejeta pod predsedstvom dr. Vlad-Mačka v Ljubljani, proti udeležbi okrnjene narodne skupščine na konferenci Interparlamentarne uni-

Zunanjepolitični pregled

Japonsko-Kitajska vojna.

Ljubljana, dne 25. 8. 1937.

Ce govorimo o zunanjepolitičnih dogodkih današnjih dni, moramo predvsem opozoriti na veliki zavojevniški napad, ki ga je v Vzhodni Aziji započela imperialistična Japonska proti Kitajski.

Trenutek je dobro izbran: Anglija je za vojno na kopnem povsem nesposobna in doma do glave zaposlena z oboroževalnim načrtom (znano je, da Anglija vobče nima obvezne vojaške dolžnosti za Angleže, a povečanje vojske z nabiranjem prostovoljcev se je ponesrečilo). Poleg tega ne pride iz skrbi, ki jih ima skupno s Francijo v Sredozemskem morju radi pomorskih poti. Rusija pa še nikdar ni trpela toliko na svoji doslej skoraj neranljivi točki — ugledu vojske, kakor sedaj, ko je Stalin pričel čistiti v njej.

Nadalje je jasen enoten in skupen načrt vseh napadalnih držav: Italije, Nemčije v tako imenovanem španskem vprašanju in drugod (n. pr. napadi na Češko-Slovaško) in enako usmerjene Japonske v Aziji. Opozorjamo pri tem samo na dejstvo, da je istega dne, ko je začela Japonska napadati kitajska mesta, izjavila Italija v londonskem odboru za nevmešavanje, da prostovoljcev v Španiji ne umakne in je s tem podrla osnovo vseh načrtov Anglije za rešitev španskega vprašanja. Že prej je Nemčija dokazala svojo napadalnost z različnimi „incidenti“ v španskih vodah. Predrznost obeh držav pri nastopih in odkritost glede namenov v španskem vprašanju postaja vedno večja.

Opozorjamo še nekoliko na namen teh japonskih nasilnosti proti Kitajski in na račun, na katerega se Japonska očitno opira.

Kitajska republika obsega približno 11.103.000 km² in pride približno 40 ljudi na 1 km². Japonska meri 382.309 km²; na km² pride 181 ljudi, vseh prebivalcev pa ima okrog 69.000.000. Prenaseljenost Japonske nasproti Kitajski je očitna. Kitajska je z redko naseljenostjo naravnost zapeljiv cilj za razteznost goste naseljene Japonske. Pri tem imajo veliko vlogo surovine, katerih išče Japonska na Kitajskem in ki jih je v izobilju zlasti v severni Kitajski, kamor sega Japonska z grabežljivimi rokami.

Poleg tega še vojaška moč. Kitajska ima veliko število, naravnost neizčrpno

moč v vojaštvu, ki je po veliki meri popolnoma nezadostno oboroženo, tehnično nepripravljeno ter vojaško nedovoljno in neprimerno izobraženo (število vojske znaša 1.999.630 mož). Razen tega je rakova rana Kitajske nezanesljivost generalov in njihov nesloga. Kako tehnično neopremljena je njihova vojska, dokazuje okolnost, da poseduje Kitajska samo 230 bojnih letal in 4 izvidniška, medtem ko ima Japonska 1.025 letal, 392 hidroplanov. Dobro tehnično izvežbane in opremljene vojske pa ima Japonska nesorazmerno manj kot Kitajska, namreč samo 223.500 mož.

Japonska je pri napadu računala na svojo tehnično premoč, na svoje letalstvo in na svojo dobro organizirano, izobraženo in zanesljivo vojsko; vendar se je precej zmotila v računih. Računala je, da s hitrim napadom uniči Kitajsko, a Kitajci se nepričakovano čvrsto upirajo in kažejo tako hrabrost, da so se Japonci že zatekli k barbarskim, popolnoma nevojaškim metodam napada: neoboroženih ljudi s plinskimi bombami. Prihodnji dnevi pokažejo, kar upamo, da dela tudi imperializem napake v računih in, če se to zgodi, se lahko tu prične nova doba, kakor se je pričela z zlomom predvojne pruskega imperializma Nemčije in z njo Avstro-Ogrske.

Ko govorimo o pokoljih na daljnem Vzhodu, ne pozabimo ponovno predložiti usodne, namerne zveze vsega zunanjepolitičnega delovanja imperialističnih držav: „totalitarnih“ akcij, kakor je to priljubljen izraz nemškega Führerja, ali „dinamične“ politike, kakor imenuje to italijanski duce. To zvezo, ki izhaja iz vseh dogodkov, so ugotovili najuglednejši politiki in opazovalci. Ne pozabimo, da je z vsemi temi dogodki v zvezi že izvršeno podjarmljenje Abesinije po Italiji; stalni, nestrpni napadi Nemčije na Češko-Slovaško, ki so zvezani z najboljšimi grdimi neresnicami; ne pozabimo, da bi Portugalska brez podpore Nemčije in Italije ne bila pretrgala diplomatskih odnosov s Češko-Slovaško iz smešnega razloga, ki nima predhodnika v zgodovini; ne pozabimo, da imata Nemčija in Italija korist, ako dobi Francija v Španiji novega sovražnika in da se tu Franciji ustvari nova „fronta“; ne pozabimo, da isti imperializem hoče oblast nad gibraltarsko ožino ter s tem možnost odpiranja in zapiranja vrat v Sre-

dozemsko morje vsem; ne pozabimo, da so istega izvira stalni napadi Nemčije na samostojnost avstrijske republike.

Ne pozabimo tudi končno, da ima isto osnovo (in sicer v imperialističnih prizadevanjih) to silno približevanje obeh držav Balkanu, ker Jugoslavija in Romunija sta, če ne drugega, vsaj zakladnici surovin.

Naše delovno ljudstvo, zlasti naš kmet in delavec, pa v resnici hoče miru, ki ga nujno potrebuje za to, da si socialno in gospodarsko opomore in zato ne more in ne mara biti orodje za nobene osvojevalne namene kogarkoli. VČ.

Kmetje Poljske stavkajo

Na Poljskem ni politične svobode. Kmetje, ki so organizirani v svoji kmečki stranki (največja stranka na Poljskem!) so že mnogo let silno preganjani. Njihove voditelje ima vlada že več let zaprte. Letos so kmetje Poljske zahtevali od vlade, naj da politično svobodo ljudstvu, naj takoj pusti iz zaporov kmečke voditelje in še mnogo drugega. Vlada je na

vse to ostala gluha. Zato so kmetje Poljske začeli z drugo borbo. Začeli so štrajkati. Štrajk se naglo širi po vsej Poljski. Kmetje nočejo prodajati živeža. Po mestih je začelo pomanjkanje živil, cene so zelo poskočile. Kmetje so sklenili, da bodo štrajkali deset dni. Kmetom so se pridružili tudi tovarniški delavci.

V Romuniji so nedavno bile občinske volitve. Zmagala je sicer z majhno večino vladna stranka, ker so mnogi bili prisiljeni voliti vladne liste, vendar pa je narodna kmečka stranka dosegla velike uspehe. Diktatorske stranke: Nacionalna krščanska stranka in Rumunska fronta, ki sta precej podobni naši JNS, sta bili čisto poraženi. V mnogih okrožjih je kmečka stranka dobila več kot vse ostale stranke. Navajamo za primer okrožje Arges, kjer je dobila:

Vladna stranka	9.500 glasov
Narodna kmečka stranka	27.100 glasov
Nacionalna krščanska	2.600 glasov
Rumunska fronta	2.800 glasov

Pri svobodnih volitvah bi v Romuniji gotovo zmagala Narodna kmečka stranka.

Iz domače politike

† Mavrič Alojz. Pred dvema letoma, dne 1. sept. 1935 je na ljubomerskih ulicah izkrmel naš somišljenik, Alojz Mavrič, kmet iz Vitana. Slava bojevniku za kmečke pravice!

Kmetje in delavci, podprite naša prizadevanja z rednim plačevanjem naročnine in zbirajte ob vsaki priložnosti za tiskovni sklad „Slovenske vasi“!
Skrbite, da pride „Slovenska vas“ v sleherni slovenski vasi!

Slovensko delavstvo za svojo svobodo. Dne 15. avgusta je imela „Jugoslovanska strokovna zveza“ slavnost na Jesenicah. Mi se v strokovne organizacije načeloma ne vtikamo, ker to prepuščamo delavstvu samemu. Veseli nas, da brani krščansko-socialno delavstvo svojo neodvisnost v boju za boljše življenje in pravičnejši družbeni red proti kapitalizmu in njegovim zaveznikom.

Versko prepričanje bodi svobodna opora v težavah življenja; nikdar pa ne bi smelo služiti za priganjača nekrščanskih krivic in za krinko, ki pokriva nedemokratičnost.

Spomenika bratoma Radičema. Pred kratkim so odkrili spomenika dr. Antonu in Štefanu Radiču v njihovi rojstni vasi v Trebarjevem pri Sisku. V imenu naše skupine je govoril poslanec dr. Dobovišek. V prvi številki smo hoteli obširno o tem poročati; toda urednik je obračal, nekdo drug pa obrnil.

Pravilna razvrstitev v „Kmečko-demokratski koaliciji“. Kakor znano, obstaja „Kmečko-demokratska koalicija“ iz bivše „Hrvatske kmečke stranke“ in bivše „Samostojne demokratske stranke“. V prvi so bili zbrani hrvatski kmetje, v drugi pa srbski kmetje in nekateri hrvatski izobraženci. Sedaj je „Hrvatski dnevnik“ pravilno ugotovil, da je prva skupina izključna zastopnica Hrvatov, a druga izključno prečanskih Srbov, da pa podpira Hrvate, ki spadajo vsi skupaj. Priporočamo, da pred-

je v Berlinu. Takrat so prisegli zvestobo njemu in njegovemu boju za svobodo hrvatskega in slovenskega naroda.

Ali so vse to že pozabili? Najbrž ne.

Dobro jim je znano tedanje in sedanje stališče dr. Mačka in Hrvatov, ki so ostali zvesti svoji obljubi in svoji prisegi, medtem ko so jo sami zatajili ter pozneje preganjali in zatirali vse, kar so svoje dni sami razglašali za edino rešitev države.

V naslednjem hočem na kratko obrazložiti bistvo hrvatskega vprašanja in zahteve dr. Mačka, ki moško in odločno vztraja v boju za pravice hrvatskega, slovenskega in srbskega naroda ter se ne boji niti preganjanja niti ječe, ker ve, da pravične zahteve naroda morajo zmagati; kajti pravica, po-

štenje in značajnost — to so vrline, ki so v zgodovini narodov vedno zmagovale nad silo in krivico.

Dr. Maček je danes po volji ljudstva predstavnik hrvatskega naroda, kateremu ostane zvest v težkih in radostnih dneh; saj je po smrti Stjepana Radića, ko je bil izvoljen za predsednika Hrvatske kmečke stranke, izjavil tole:

„Moje življenje ne pripada več meni in moji družini, temveč hrvatskemu narodu, za katerega se bom bojeval do njegove popolne svobode!“

To so besede moža, ki je ostal značaj in ki je zaradi svojega boja za srečnejše življenje hrvatskega naroda moral v ječo, medtem ko so ga njegovi nekdanji sobojevniki, današnji voditelji JNS, zapustili in izdali.

II.

Po zlomu Avstro-Ogrske (1918) je ozemlje današnje Jugoslavije v političnem oziru kazalo naslednje lice:

1.) Kraljevina Srbija, zaveznica antantnih držav in aktivni udeleženec v svetovni vojni na strani antante proti centralnim državam (Avstro-Ogrska, Nemčija, Turčija in Bolgarija), je izšla kot zmagovalka iz svetovne vojne.

2.) Kraljevina Črna gora je razglasila, da se združi s Srbijo.

3.) Vse ozemlje bivše avstro-ogrske monarhije, katerega prebivalci so bili Slovenci, Hrvatje in Srbi, je postalo svobodno, od nikogar odvisno. Tvorilo je lastno državo Slovencev, Hrvatov in Srbov, katere vrhovni predstavnik je bil Narodni svet v Zagrebu. Tam so Slovence zastopali Slo-

venska ljudska stranka in Narodno-napredna ter Jugoslovanska socialno-demokratska stranka po svojih predstavnikih. Predsednik Narodnega Sveta je bil dr. Anton Korošec, podpredsednika dr. Ante Pavelić in Svetozar Pribičević. Ta popolnoma svobodna, suverena država Slovencev, Hrvatov in prečanskih Srbov je 1. decembra leta 1918. poslala v Beograd sporazumno določeno deputacijo k tedanjemu regentu Srbije, prestolonasledniku Aleksandru in mu izročila spomenico, v kateri so poudarili Slovenci, Hrvatje in Srbi iz bivše avstro-ogrske monarhije, da se po svoji svobodni odločitvi združijo s kraljevino Srbijo v skupno državo Srbov, Hrvatov in Slovencev pod vladno dinastije Karadžordževićev.

(Dalje prihodnjič.)

stavlja tretji, slovenski del „Kmečko-demokratske koalicije“ naša skupina, ki jo zastopata poslanec dr. Dobovišek in poslanski namestnik Papeš France iz Ljubnega.

Hrvatski gasilci so izstopili iz „jugoslovenske“ gasilske zveze, a Slovenci so ostali dalje v njej. Hrvati dosledno izvajajo svoje stališče, ki jim gre kot državnemu narodu; mi pa dosledno zapostavljamo svoj narodni značaj na korist neki „enotnosti“, ki nam je v pogubo. Najprej bi se moral vsak izmed treh narodov organizirati zase, potem pa skleniti medsebojno zvezo, kolikor je takšna skupnost potrebna nasproti zunanjemu svetu in za notranjo blaginjo vseh udov. Edino to bi bilo demokratično, to bi bila prava enakopravnost, obenem pa poročstvo notranjega miru, trdnosti in sile v skupni državi.

„Kmetijski list“ je še zmerom na strani „Jugoslovenske“ nacionalne stranke. Ko je meseca junija predsednik JNS Peter Živković prišel v Slovenijo in doživel demonstracije, je „Kmetijski list“ napisal tole: „Že zadnjič smo poročali o zmagoviti poti predsednika Petra Živkovića in njegovih tovarišev po Sloveniji, kjer ga je naša vas, naš kmečki narod radostno sprejel... Zmagovita je bila pot Petra Živkovića skozi naše vasi. Kajti naš kmečki narod zavestno čuti in dobro ve, da predstavlja ta mož red, mir in varnost domovine v naši državi. Naš kmečki človek se še dobro spominja tistih časov, ko je bil Peter Živković predsednik vlade in je s pravično roko vladal vsem enako.“

Tako „Kmetijski list“. Mi pa smo mnjenja, da v vsem tem slavošpevu ni nič resnice; kajti v Ljubljani še ni noben politik doživel takega odpora kot bivši general in diktator Peter Živković. Nič boljše ni bilo v ostalih krajih Slovenije. Ugotavljamo samo dejstvo, ne da bi se spuščali v ocenjevanje načina, kako se je to zgodilo. Mi še nismo pozabili, da je Peter Živković s svojo vlado uvedel še hujši centralizem, kakršen je bil prej. Nismo pozabili, da je prepovedal slovensko zastavo in hotel iz Slovencev napraviti Jugoslovane. Nismo pozabili, da je general Peter Živković razpustil bivšo slovensko kmečko stranko in nas silil, da vstopamo v njegovo centralistično in fašistično stranko. Na tej poti so mu sledili Ivan Pucelj, dr. Drago Marušič, nekdanji „kmečki“ ban, poslanec Milan Mravlje, Albin Koman in tovariši. S tem so sami izstopili iz vrst slovenskega kmečkega gibanja. Če je „Kmetijski list“ na vse to že pozabil, pa pravi kmetje niso!

Slovenska kmetijska zbornica je imela 26. julija svojo prvo sejo in je bil izvoljen za predsednika Martin Steblovnik, somišljenik JRZ. V svojem govoru se je zahvalil vladi, da nam je dala kmetijske zbornice. O pomenu kmetijskih zbornic pa je povedal naslednje: „Kmetijske zbornice so samo posvetovalne ustanove, ki morejo stavliti predloge, ne da bi jih odločujoča oblast morala upoštevati.“ Zbornični udje so si še določili dnevnice in se nato razšli. V prihodnji številki nameravamo obširneje spregovoriti o kmetijskih zbornicah.

Hrvatska kmetijska zbornica je imela istega dne svojo prvo in obenem zadnjo sejo. „Slovenec“ je pisal o tej seji naslednje: „Ob koncu zasedanja je bila sprejeta resolucija, s katero večina odborikov odklanja nadaljnje sodelovanje pri delu v Kmetijski zbornici.“ Dnevnice so odboriki darovali „Gospodarski Slogi“, da jih porabi za prehrano prebivalstva v siromašnih krajih. Skoraj vsi odboriki so člani Hrvatske kmečke stranke.

Vestnik „Sloge“

gospodarske zadruga slovenskih kmetov in delavcev

Prvi redni občni zbor naše gospodarske organizacije

(Nadaljevanje govora predsednika Jožeta Černeta.)

V poročilu hrvatske „Gosp. Sloge“ beremo:

„Gospodarska Sloga ni ljudstvu ničesar obetala. Nasprotno, vedno poudarjala, da „Gospodarska Sloga“ nič ne pomeni izven ljudstva, temveč, da je prav za prav samo složno in organizirano ljudstvo. Zato se v vrstah zadrugnikov „Gospodarske Sloge“ ne slišijo besede, tako običajne drugod: „Kaj bomo od Sloge dobili?“ Nasprotno je glavno načelo udov Sloge pri delu: Kako se bomo organizirali, da opravimo skupno to ali drugo delo, ki bo koristno skupnosti. Še več, prvo znamenje življenja „Gospodarske Sloge“ med ljudstvom ni bilo morebiti kako dajanje, ampak ravno nasprotno. Začeli smo z zbiranjem hrane za pasivne kraje, pri čemer je hrvatski kmet pokazal svojo visoko človeško zavest in skupnostni narodni čut.“

Tako je začela „Gospodarska Sloga“ naših bratov Hrvatov, ki je imela začetkom leta 1936. 6.186 udov, konec leta 1936. 116.011 udov, konec aprila 1937. pa že 146.201 uda in za poldrugi milijon dinarjev plačanih deležev. In kaj je v tem kratkem času storila zadruga, ki je začela svoje delo s klicem: „Dajte in žrtvujte za tiste, ki so pomoči potrebni“, tudi o tem piše v obširnem poročilu, iz katerega sem posnel, da je „Gospodarska Sloga“ izvedla obširno pomožno akcijo na korist pasivnim krajem in je bilo nabranih skupno 108 vagonov hrane v naravi in v denarju din 384.270.75. Nadalje je poskrbela, da je bilo 2.273 otrok iz pasivnih krajev poslanih v aktivne pokrajine, odkoder so se vrnili na svoje domove nahranjeni in največkrat obskrbljeni tudi z novimi oblekami in obutvijo. V začetku so se tudi posedinci obračali na zadrugo, če so zašli v nesrečo in je zadruga res izdala v te namene okrog 73.000 dinarjev. — **Toda poročilo poudarja, da zadruga ni nikaka dobrodelna ustanova, ki bi iz usmiljenja pomagala posameznikom.** Zato so ustanovljene druge organizacije. „Gospodarska Sloga“ ima namen, organizirati gospodarsko življenje hrvatskega kmečkega naroda in mora samo v ta namen uporabljati svoje delo in svoje premoženje. Razen tega se je izkazalo, da bi bila vsa sredstva Sloge premajhna, če bi začela pomagati posameznikom v

nesreči in revščini. Da se to odpravi, je ravno potrebno organizirati gospodarsko življenje ljudstva kot skupnosti. In to je pravi namen Sloge. Zato je načelstvo hrvatske „Gospodarske Sloge“ sklenilo, da ne bo nikomur več dajalo kakršnihkoli podpor, ker bi to bilo samo v škodo plemenitega namena zadruga. Pomoč revnim zadrugnikom je prepuščena v skrb zaupnikom Gospodarske Sloge, ki imajo nalogo zbirati pri zadrugnikih ter pomagati revežem.

Zdelo se mi je potrebno, da povem prednje zato, ker tudi pri nas še marsikdo ni dovoljno poučen o pravih nalogah naše zadruga.

Največje delo pa je hrvatska „Gospodarska Sloga“ opravila s tem, da je organizirala skupen nastop kmetov pri prodaji rogateg živine, s čimer je hrvatskemu ljudstvu prihranila težke milijone, ki bi jih sicer spravili v žep prekupčevalci. Na kratko samo naj omenim akcijo za znižanje mestnih uvoznih, sejmskih pristojbin, tehtanje živine na sejmi, posredovanje med delodajalci in delojemalci, ureditev delovnega časa in plač poljedelskim delavcem, gozdarskim delavcem in voznikom, pomoč delavcem pri štrajkih, skupno in enotno prodajo raznih poljskih pridelkov, n. pr. oljne repice, sladkorne pese, lanu in ko-

noplje ter žita, za katere pridelke so kmetje po svoji zadrugi dosegli take cene, kakršnih drugače ne bi bili. Hrvatska Sloga je uredila vprašanje prodaje mleka, skupno cepljenje živine, organizirala skupen nakup umetnih gnojil, nabavo semen in sadnih ter vinskih sadik, zgraditev žitnih skladišč in zadrugnih domov, sušilnic za sadje in veterinarskih ambulan. Začela je razmišljati tudi o tem, da uvede enotno zavarovanje živine za primer nezgode itd. Duhovno vodstvo vsega dela hrvatske Sloge ima „Zavod za proučevanje kmečkega in narodnega gospodarstva“, ki je bil ustanovljen v okviru Sloge in katerega namen je:

1.) Zbirati in organizirati teoretične in praktične ljudi, ki se pečajo z vprašanji kmečkega in narodnega gospodarstva.

2.) Zbirati podatke o stanju narodnega gospodarstva in dajati zbrane podatke tistim, ki jih pri svojem delu potrebujejo.

3.) Preučevati čisto samostojno gospodarske razmere, prirejati posvetovalne sestanke, znanstvena potovanja, zbirati sredstva za znanstveno delo, pošiljati sodelavce v inozemstvo, da se v teh vprašanjih še bolj izpopolnijo itd.

4.) Zasledovati gibanje gospodarske politike in izdelati na podlagi dobljenih izkušenj in dognanj gospodarski načrt, ki bo za več desetletij pravilno usmerjal narodno gospodarstvo.

(Dalje prihodnjič.)

Sklepi občnega zbora

Znižanje deleža: Na prvem rednem občnem zboru je bil soglasno sprejet predlog načelstva, da se delež zniža od dosedanjih 10.— na 5.— dinarjev, kar bo omogočilo, da bodo slovenski kmetje v večjem številu pristopali k zadrugi.

Spremembe v načelstvu, nadzorstvu in razsodišču: Namesto odstopivšega uda načelstva tov. Stane Lubienskega iz Jarenine je občni zbor izvolil v načelstvo tov. Franceta Jevšnika, kmetovalca iz Kozjega pri Raj-

henburgu. Načelstvo se je odstopivšemu udu načelstva tov. Lubienskemu najlepše zahvalilo za njegovo dosedanje sodelovanje. Namesto dosedanjega predsednika razsodišča dr. Vekoslava Kukovca, odvetnika iz Maribora, je občni zbor izvolil v razsodišče narodnega poslanca dr. Rudolfa Doboviška iz Celja. V nadzorstvo zadruga je občni zbor izvolil poleg dosedanjih treh udov nadzorstva še Petra Korena, trgovca iz Črnomlja.

Gospodarski pregled

Drva: Na trgu je veliko pomanjkanje, cena 15 do 19 par za kg.

Seno: 35—40 din, detelja 50—60 din, otava 50—55 din, slama 25—30 din za 100 kg.

Sadje: Kupčija za zgodnje sadje je zaostala, ker so cene v Nemčiji za 50%

nazadovale. Prejšnji teden so plačevala zgodnja jabolka po din 1.50—1.75. Sedaj plačajo 1.20—1.30 din. Tudi za pozno sadje ni boljše.

Fižol: Letina je dobra. Kupuje Nemčija in Italija. Beli in zeleni fižol je na trgu in se kupuje po din 1.80—2.—.

Krompir: Krompirja bo malo, tudi kakovost ni najboljša, ker je nagrizen in droban. Cena 55—60 din za 100 kg.

Hmelj: Svetovni pridelek ni večji kakor potrošnja. Strokovnjaki v hmeljski kupčiji svetujejo treznost pri prodaji in ni siliti z blagom na trg. Nekaj malih kupčij je bilo sklenjenih po din 25—30 za 1 kg.

Goveda: voli 5.50—6.50 din, biki 5.— do 6.50 din, krave za mesarje 4.— do 5.50 din, teleža 7—8 din.

Praščji: špeharji 7.75—8.50 din, pršutarji 6.50—7.50 din.

Konji: prav lahki 5000—5500 din, srednji 6—8000 din, težki 9—10.000 din, žrebeta 1500—2000 din.

Sejmi v prvi polovici meseca septembra:

1. Guštanj, Radeče, Skaručna nad Ljubljano, Višnja gora, Žigarski vrh pri Brežicah; 2. Črnomelj, Mokronog, Pro-

senjakovci v Prekmurju, Sodražica, Sv. Bolfenk; 3. Planina pri Brežicah; 4. Bogojina v Prekmurju, Št. Rupert pri Krškem, Vuhred; 5. Čušperk, Sv. Lenart v Slov. goricah; 6. Kranj, Mozirje, Ormož, Sv. Pavel pri Preboldu, Zreče pri Konjicah; 7. Kamnik, Sv. gora pri Sv. Petru pod Sv. gorami, Sv. Peter pod Sv. gorami, Šmarjeta pri Laškem, Vojnik, Zagradec na Dol., Žirovnica pri Grahovem; 8. Slivnica pri Mariboru; 9. Buševca vas pri Krškem, Gradec pri Črnomlju, Brezovo pri Litiji, Lukovica pri Kamniku, Velike Lašče, Vrh pri Logatcu; 10. Puconci v Prekmurju; 12. Črmošnjice pri Novem mestu, Loka pri Žusmu, Veliko Mraševo pri Krškem; 13. Breg pri Ptuj, Jezero pri Kranju, Loški potok, Št. Vid pri Stični; 14. Golobinjek pri Brežicah, Petrovče, Ščavnica, Šmartno pri Litiji, Vitanje; 15. Pleterje pri Brežicah.

Pogoji za sprejem v zadrugo:

Vsak ud mora plačati vsaj en delež po din 5.— ter vpisnino po din 5.— za prvi združni delež, za vsakega nadaljnjega pa po din 2.—, poleg tega mesečno din 1.— članarine in za člansko izkaznico din 2.—. Najmanjše vplačilo ob vstopu v zadrugo znaša torej din 13.—. Vendar prosimo zaupnike, naj skrbe, da plača vsak novopristopivši ud članarino vsaj do

konca leta, ker je tako prihranjeno pisarni mnogo dela. Pristop je veljaven šele s podpisom pristopne izjave, vplačilom združnega deleža in ostalih predpisanih prispevkov in ko načelstvo sprejme uda med zadrugarje.

Za navodila in potrebne tiskovine se obračajte na pisarno zadruga, ki je v Ljubljani, Trnovski pristan 14/I.

Dopisi

Kmečki tabor. Tudi v ormoškem sodnem okraju nas, kmečke ljudi, zadnje čase zelo snubijo. Več tednov so vabili na kmečki tabor v Ormož. Govorili so, da pride tudi nekaj tisoč hrvatskih kmetov, ki bodo govorili. Ta kmečki tabor je tudi bil 15. t. m. Bilo pa ni ne hrvatskih kmetov in ne njihovih govornikov. Govornikov je bilo mnogo, večine naših ljudstvo ni poznalo; le to je vsak lahko spoznal, da niso kmečki možje, ampak gospodje, ki so prišli za ta dan med nas, nekaj povedali, potem pa se zopet odpeljali Bog ve kam. Med govorniki je bil tudi kmet in župan s Koga Orešnik. Ali mislite, da je kaj povedal o tem, kako težko je kmečkemu ljudstvu živeti, da je kaj povedal o toči, ki vsako leto uničuje pridelke, o slabih cenah in o tem, kaj bi moralo kmečko ljudstvo storiti, da se izboljša naše življenje? Ne, o vsem tem ni ničesar povedal, pač pa je govoril nekaj o bombah, s katerimi so ga strašili. (Pa ne menda tisti, ki smo bili pred dvema letoma v Ljutomeru, kjer so nam ubili kmečkega fanta Alojza Mavriča!) — In da je bila ta slavnost lepša, so na ta kmečki tabor poslali „naprednjaki“ iz Središča (JNS) svojo sokolsko godbo, da je na Taboru igrala poskočnice.

Ce komu ni jasno...

(Dopis iz Središča ob Dravi.)

Naši somišljeniki, ki se zavedajo resničnosti izreka: „Sloga jači, nesloga tlači“, so sprejeli ponekod „Slovensko vas“ z nekim nerazpoloženjem v domnevi, da se z njo zanaša razpor v opozicijske vrste. To nerazpoloženje bi bilo na mestu, če bi „Slovenska vas“ res cepila kmečke vrste. Kdor je pazno zasledoval opozicijsko gibanje po petomajskih volitvah, je opazil, da smo

se takoj po teh volitvah skušali organizirati in zbrati okrog svojega kmečkega glasila. Vsi se še spominjate, da je vsa slovenska gospoda ob volitvah stala ob

pod njenim sedlom — ali sami, vemo odgovor: Sami — neodvisni — naprej!

Glas zavedne slovenske žene iz mari-borske okolice.

Prejela sem prvo številko „Slovenske vasi“. Prosim, da priložite prihodnji številki položnico, da Vam naročnino za pol leta takoj nakažem.

Zanima me list, ki brani kmeta in mu budi samozavest, ki je je danes najbolj potreben. Kmet in delavec sta človeštvu najkoristnejša stanova in vendar se ravno za kmeta pri nas najmanj napravi; to vse zato, ker ni zadostno organiziran.

Kmečki stan je najlepši stan in kdor kmečko delo vestno opravlja, je najbolj zadovoljen človek — le žal, da je danes slovenski kmet na vse strani vezan in ne more napredovati kakor bi lahko. Premalo je samozavesten!

Zato „Slovenska vas“, le na delo, uspehi ne izostanejo!

Iz zgodovine slovenskega kmečkega naroda.

Leta 1827 so se dvignili kmetje na Dolenjskem. Niso več hoteli hoditi na tlako in dajati desetine. Letos bo torej minilo od tega 110 let. Ob stoletnici se ni nihče spomnil na to in naša gospoda se gotovo tudi danes ne bo. Prav pa je, da ne pozabimo tistih kmetov-upornikov, ki so se takrat žrtvovali v borbi za lepšo bodočnost slovenskega kmeta.

Točen razvoj tistih dogodkov nam ni znan. Ivan Lah jih je pozneje opisal, kakor je slišal pripovedovati ljudi. Iz njegove knjige podajamo tu govor, ki ga je imel voditelj gibanja, kmet Andrejko na zboru upornikov:

„Možje zavezniki“, je začel, „pozdravljam vas kot svoje prijatelje, vse, vse, kolikor vas je. Pozdravljam vas kot prijatelje

žezlo so mu dali v roke. Umrl je v največjih mukah, ki si jih je kdaj izmislila človeška krutost in brezsrčnost. In tega ni mogel narod pozabiti. Tudi naše dede je peklo in peče nas do današnjega dne. In zdaj ko je najlepši čas za to, ko imamo tako rekoč že svojo pravico na papirju, ki pa je gospoda ne pripozna, zdaj smo se združili mi in zahtevamo svoje... Jaz vam zaupam in vem, da ni izdajalca svojih bratov med nami, ne bojazljivca, ki v odločilnem trenutku zažene puško v koruzo. Ne; mi vsi smo ene misli in v tej slogi moremo in moramo doseči to, kar želimo že od nekdaj, česar pa niso mogli doseči naši trpeči dedje. Le pogledjte nazaj v preteklost, kako orje kmet po grajskih njivah in kako poje po njegovem hrbtu valptov bič. Zakaj pa, od kdaj pa? Kaj je pa zakrivil, da je suženj drugemu, ko je prav tako človek ko oni?...

Mi pa moremo s svojo močjo zmagati najmočnejšega sovražnika. Prosti bomo in prosti bodo orali naši otroci po svojem polju, svoji gospodje bodo, ne grajski sužnji. Ne dajte se premotiti tistim, ki pravijo, da ima grad svoje pravice in da delamo mi krivično. Kdo se pa za naše pravice zmeni?...

Kmetje so zagnali velik hrum in pritrdjevali z glasnimi klici. „Živio Andrejko“, so kričali. „Kar pelji nas, ti nas vodi!“ so vpili vsi navdušeni.

... V gradovih že slutijo in se boje kmečkih pesti; gotovo bodo zdaj strogo in z vso silo planili na nas. Naj planejo, mi smo kakor skala in kost. Do zdaj so nam pobirali zrno, nam pa puščali pleve, poslej bo drugače. Videli bomo, koliko časa bo še stalo ponosno grajsko zidovje. Mi lahko prebijemo brez gradu; videli bomo, ali more tudi grad brez nas. Kakor gotovo smo možje, ostanemo si zvesti in niti eden ne odpade. V znamenje prisege polhovke v zrak!

Pred njim se je odkrila vsa množica in visoko v zrak so uporniki držali polhovke.

„Niti eden,“ so ponavljali... „Nikdar več ne bo grad nad kmetom,“ je govoril Andrejko.

„Nikdar več,“ so ponavljali glasovi... Množica se je začela razhajati in vsi so ponavljali in dokazovali resnico Andrejkovih besedi.

Bilo je videti kakor malo vojsko, ko so stopali kmetje skozi Sap v korak. Pred njimi pa je stopal navdušeno Guza in na glas vpil tisto pesem, ki je bila postala med ljudstvom že precej domača:

Prid' po desetino,
ljub' moj gospod,
dobil boš batino,
da ne pojdeš od tod...

In vsa dolga vrsta jo je navdušeno ponavljala. Fantje so zapeli svojo pesem in trume kmetov so se začele razhajati na vse strani. In dolgo v noč so se po poljskih stezah slišale navdušujoče pesmi.

Izdaja konzorcij, ki ga predstavlja Dovč Ivan, kmetovalec iz Šmartnega ob Savi. — Urejuje in za uredništvo odgovarja Kreutzer Pavel, Ljubljana, Trnovski pristan 14/I. — Tisk J. Blasnik nasl., Univerzitetna tiskarna in litografija, d. d. v Ljubljani. Odgovoren L. Mikuš.

POZOR!

Tretjo številko „Slovenske vasi“ pošljemo samo tistim, ki nam do 10. septembra nakažejo naročnino ali pa vsaj z dopisnico sporoče, da list naroče in plačajo. Vsem drugim ga ustavimo.

UPRAVA.

strani — v kolikor ni bila v nasprotnem protikmečkem taboru. — Ko je pozneje videla, da kmetje in delavci lahko politično nastopamo brez njene pomoči, se je začel del te gospode vrivati v naše vrste. Njihovo pomoč smo v začetku imeli za iskreno, pozneje pa smo se prepričali, — kar bi lahko že naprej vedeli — da je tudi tej gospodi kmet le neka čreda, katero naj bi vodili oni. Zato smo jim pokazali hrbet. Iz svojih vrst bomo še za naprej neusmiljeno trebili vse vsiljivce, ki bi radi na naš račun prišli do korit. Dovolj valptov smo že zredili na svojih prsih. Sedaj naj bo tega dovolj! Če bi ti gospodje res bili za našo kmečko stvar, potem bi jim zlahka dopovedali, da kmetje sami najbolje vemo, kje nas žuli čevlji. Tako pa je bilo vse zastoj. Mi se ne vtikamo in se tudi ne bomo vtikali v gospodje — kolikor nas ne zadevajo — gospoda pa naj tudi nas pusti na miru. Imamo z ujo še predobro skušnjo! Za vsako njeno ljubeznivost nasproti nam nas je še vedno bolela glava. Tovariši, sedaj pa sodite! Upamo, da na vprašanje, ali z gospodo — to se pravi,

svobode, katero so nam stoletja kratili po krivici naši tlačitelji. Namen našega shoda vam je znan. Ajdo in nekaj kodelj lepega prediva nam mislijo odpeljati. Še zadnji korak in rešeno smo... Dolgo smo govorili, zdaj pa je to postalo resnica in treba je storiti, kar smo sklenili. Žalostno zgodovino imamo za seboj; srce boli človeka, ko se ozira nazaj v stoletja in gleda na zatirani narod; nehoti se mu krčijo pesti. Nismo mi prvi, ki se zavedamo, da ni prav tako kakor je, da je to zoper pravico, ki je noče poznati svet. Komu ni znano ime Matije Gubca? Tudi ta je vodil kmečko vojsko. Zbral je hrvatske, štajerske in kranjske kmete in jih peljal v boj. Premagani so bili res, a ne po svoji slabosti, ne po hrabrosti sovražnikov, ampak po izdajalcu. In tega med nami ni. Mi pa hočemo maščevati kri svojih dedov. Na razbeljenem prestolu so kronali Matijo Gubca, kmečkega kralja, z razbeljeno krono in razbeljeno